
Prostor na UK: Profesní dům na Malé Straně

Prostor na UK: Profesní dům na Malé Straně

Jednou z nejstarších budov Univerzity Karlovy je Profesní dům na Malostranském náměstí, sídlo informatiků Matematicko-fyzikální fakulty UK. Prošel jím každý úspěšný student, v jeho aule se totiž pravidelně pořádají promoce absolventů bakalářského studia. Kromě refektáře s nádhernou výzdobou však dům skrývá další tajemství.

Raně barokní budova na Malostranském náměstí byla dokončena roku 1691. O její výstavbu se zasadil jezuitský řád, který roku 1625 získal kostel sv. Mikuláše s farou a vedle stojící školou. Profesní dům měl stanout na místě mezi kostelem sv. Mikuláše a rotundou sv. Václava a měl být obýván výhradně tzv. profesy (lat. patres professi quatuor votuorum), což byli členové jezuitského řádu, kteří řádně dokončili celou řádovou formaci. Jednalo se o jakousi řádovou elitu, z jejíhož středu byli vybíráni vyšší představení řádu a misionáři, kteří byli posíláni na zahraniční, často zámořské misie. Stavební plány se záhy staly zdrojem sporů mezi jezuiti a městskou radou, které nevyhovoval především půdorys budovy. Před zahájením stavby bylo nutné vykoupit mnohé domy, které se nacházely na Malostranském náměstí a z jejichž vlastnictví plynuly městu značné zisky. K výkupům docházelo od roku 1628, kdy Albrecht z Valdštejna věnoval

řádu donaci na výstavbu profesního domu, ta však byla použita na výkup domů. Posledních dvanáct domů bylo přes protesty vykoupeno roku 1671. O něco později, na přelomu let 1672/1673 pak došlo ke konečnému vyměření staveniště. Na výstavbě se podílelo několik architektů v čele s Giovannim Domenicem Orsim a Francescem Luragem. Budova má tři křídla a na rozdíl od jezuitské koleje v Klementinu je její fasáda výrazně prostší. Ke skromnějšímu vzezření se stavitelé uchýlili na naléhání řádového generála Gianpaola Olivy, který doporučil, aby se zdrželi všeho, co směřuje k přehnané zdobnosti. Dekorativní, pozdně barokní portál pochází až z konce 18. století. Při pohledu zvenčí je v severozápadním nároží budovy zřetelně odlišena ta část, ve které původně stál kostel sv.

Václava.

Ten byl zbudován mezi lety 1628–1629, v této době k němu bylo přeneseno sídlo malostranské farnosti, která původně sídlila při kostelu sv. Mikuláše. Během výstavby Profesního domu byla někdy kolem roku 1680 výrazně poškozena statika kostela sv. Václava, především té jeho části, na kterou navazovala rotunda sv. Václava. Kostel byl proto roku 1683 stržen a znovu vystavěn mezi lety 1684–1687, aby mohl být prostor co nejúčelněji využit pro novou stavbu. Kostel původně vyplňoval místo mezi dnešním severním a západním křídlem budovy, jeho hlavní vchod směřoval na horní část Malostranského náměstí, do sakristie se vstupovalo z dnešní Nerudovy ulice. V současnosti je bývalá kostelní loď

rozdělena do dvou pater, ve kterých jsou posluchárny a učebny MFF UK. V posluchárně ve třetím podlaží je zachována

kostelní klenba a část původní výmalby.

Do dnešní podoby byl kostel přestavěn mezi lety 1784–1789 za vlády Josefa II., kdy došlo k jeho zrušení. Farnost byla přenesena zpět ke kostelu sv. Mikuláše. Po zrušení jezuitského řádu totiž areál přešel do vlastnictví státu a byl uzpůsoben administrativním účelům. V nově zřízeném Zemském domě, jak začal být Profesní dům označován, se nacházela zasedací síň zemského soudu a sídlila zde rovněž státní správa. Po vzniku Československé republiky byl dům využíván ministerstvem financí. Pro potřeby ústřední státní pokladny byla do budovy mezi lety 1922–1927 vestavěna bankovní dvorana s půlkruhovým závěrem architekta Aloise Špalka. V dvoupodlažním sklepení budovy pak byly zřízeny trezory s depozitními kovovými skříněmi, ve kterých byl mimo jiné uchováván zlatý poklad republiky.

Během druhé světové války v Profesním domě fungoval Úřad říšského protektora. Spodní patro a sklepy byly v této době pravděpodobně přebudovány pro vojenské účely. Zajímavým nálezem z této doby byl anonymní deník jednoho z úředníků. Deník je dnes uložen v Národním archivu.

Prvního října 1953 byla v Profesním domě slavnostně otevřena Vysoká škola železniční v Praze. Vznikla vyčleněním z Českého vysokého učení technického a měla čtyři fakulty. Roku 1960 byla

přemístěna do Žiliny a Profesní dům se dostal pod správu Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity

Karlovy.

Spolu s Vysokou školou dopravní a později s Matematicko-fyzikální fakultou UK jej využíval také archiv a spisová služba Městského soudu v Praze. Matematicko-fyzikální fakulta usilovala o povolení k rekonstrukci objektu již od šedesátých let, sdílení budovy s další institucí ji však značně komplikovalo. Po dlouhých průtazích a jednáních začaly práce v té době již značně poškozeného domu v roce 2001, o tři roky později budova vydala své největší tajemství – rotundu sv. Václava.

Rotunda sv. Václava

Podle historických záznamů byla rotunda sv. Václava postavena v 11. století na Malostranském náměstí, nic se z ní však nezachovalo a historikům se nedařilo zjistit, kde přesně stála. Situace se změnila roku 2003 při rekonstrukci Matematicko-fyzikální fakulty UK. Renovaci začaly komplikovat neznámé bloky zdiva v podlaze. Archeologové je původně považovali za zavezené barokní sklepení, ovšem když se ukázalo, že do sklepení nevede žádný vchod, bylo téměř jisté, že jde o kryptu. Při jejím odkrytí byly odhaleny tři části kruhového románského zdiva a především zbytek původní románské podlahy. Tak byla po několika staletích objevena rotunda sv. Václava.

Z archeologického hlediska je to jedno z nejvýznamnějších pražských nalezišť. Vedle zcela unikátní dlažby takzvaného vyšehradského typu, která sestává ze 74 dlaždic s reliéfními motivy gryfa a lva, totiž rotunda odhalila například kolekci šperků z období 9. – 10. století, kostru rytíře a jeho rodiny z doby Jana Lucemburského a na tři tisíce úlomků různých nádob. Byly odkryty rovněž pozůstatky staveb, které se na místě nacházely ještě před rotundou, konkrétně ohořelý stropní trám, zbytky ohniště a jámy. Dům na místě nejspíš stál již v 8. století.

Na své zpřístupnění si rotunda musela počkat deset let. Tak dlouho trvalo sehnání dotací na rekonstrukci, na jejímž financování se nakonec podíleli dárci z celé České republiky. Podpora EHP a Norských fondů zvládla pokrýt osmdesát procent nákladů, zbytek musela sehnat sama Matematicko-fyzikální fakulta UK. Rotunda byla slavnostně otevřena roku 2015 během Dnů evropského

dědictví.

Další informace o rotundě sv. Václava a o projektu její záchrany naleznete na webu <http://www.nase-rotunda.cz/>